

EGE ADALARININ HUKUKİ STATÜSÜ VE İŞGAL ALTINDAKİ TÜRK ADALARI

► Ümit YALIM*

Doğu Ege Denizi'ndeki bir kısım ada, adacık ve kayalıkların hukuki statüsü hakkında farklı iddialar gündeme getiriliyor. Anılan coğrafi formasyonlar için “aidiyeti belli olmayan”, “aidiyeti tartışmalı”, “egemenliği tartışmalı” gibi tanımlar tarihi ve coğrafi gerçeklerle bağdaşmıyor. Kardak krizi sonrasında gündeme getirilen “Ege Denizi'nde Antlaşmalarla Yunanistan'a Devredilmeyen Ada, Adacık ve Kayalıklar” tanımı da eksik kalıyor. Çünkü Doğu Ege Denizi'nde 150'den fazla ada, adacık ve kayalık Türk toprağı olarak tescil edilmiştir.

Ege Adalarının tarihi süreci

Osmanlı Devleti döneminde, Doğu Ege Denizi'nde Yunanistan'a verilen adaların isimleri 1923 Lozan Antlaşmasının 12. Maddesi ile teyit edilmiştir. 1923 Lozan Antlaşmasının 15. maddesine ek olarak konulan 2 no.lu haritada da Osmanlı Devleti döneminde İtalya tarafından ilhak edilen toplam 14 adanın isimlerinin altı kırmızı çizgi ile çizilmiştir.

Doğu Ege Denizi'ndeki adaların 1923 Lozan Antlaşması ile verildiği söylemleri de tarihi ve coğrafi gerçeklerle bağdaşmıyor. 1923 Lozan Antlaşması'nın dikkatli olarak incelenmesi halinde Lozan Antlaşması ile ada verilmediği görülecektir.

Osmanlı Devleti, 17 - 30 Mayıs 1913 tarihli Londra Antlaşması'nın 5.Maddesi, 1 - 14 Kasım 1913 tarihli Atina Antlaşması'nın 15.Maddesi ve 13 Şubat 1914 tarihinde Yunan Hükümetine tebliğ edilen karar ile Taşoz - Ahikerya adaları arasında bulunan toplam 9 adanın egemenliğini Yunanistan'a devretmiş, Lozan Antlaşması'nın 12. Maddesi ile daha önce yapılan egemenlik devri teyit edilmiştir. 30 Mayıs 1913 Londra Antlaşması'nın 4.Maddesine göre Girit Adası, Müttefik Devletlere (Yunanistan, Bulgaristan, Karadağ, Sırbistan) verilmiş, ancak Girit Adası'nın etrafında bulunan ada, adacık ve kayalıklar Osmanlı Devleti'nin egemenliğinde kalmıştır.

İtalya ile Osmanlı Devleti arasında 18 Ekim 1912'de imzalanan Uşi Antlaşması'nda Onikiada'nın Osmanlı İmparatorluğu'na geri verilmesi öngörülmüş olmasına rağmen Balkan Savaşı'nın çıkması üzerine bu devir gerçekleşmemiş, Yunanistan'ın Balkan Savaşı

sırasında Kuzey Ege bölgesindeki adaları işgal etmesi ve Osmanlı Devleti'nin elinde adaları savunacak yeterli deniz gücünün bulunmaması nedeniyle Oniki Ada üzerindeki İtalyan işgali devam etmiştir.

Osmanlı Devleti'nin Almanya ile birlikte Birinci Dünya Savaşı'na girmesinden bir yıl sonra İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya arasında 26 Nisan 1915'de Londra Antlaşması imzalanmış, Antlaşmanın 8. Maddesi ile İtalya'nın işgali altında bulunan Onikiada'nın egemenlik hakkı İtalya'ya verilmiştir.

İtalya, 21 Ağustos 1915'de Osmanlı İmparatorluğu'na savaş açmış, 22 Ağustos'ta da Uşi Antlaşmasını feshettiğini ve Onikiada'yı ilhak ettiğini ilan etmiştir. Birçok cephede savaşan Osmanlı Devleti, Oniki Ada'nın ilhakını engelleyememiştir. Türkiye Cumhuriyeti, Lozan Antlaşması'nın 15. Maddesi ile İtalya'nın işgali altında olan Onikiada üzerindeki haklarından İtalya yararına vazgeçmiştir. Verilen somut örnek ve belgelerden anlaşılabacağı üzere 1923 Lozan Antlaşması ile ada verilmemiş, daha önce Osmanlı İmparatorluğu döneminde verilen adalar teyit edilmiştir.

1923 Lozan Antlaşmasının 15. maddesine ek olarak konulan 2 no.lu haritada da, Osmanlı Devleti döneminde İtalya tarafından ilhak edilen toplam 14 adanın isimlerinin altı kırmızı çizgi ile çizilmiştir.

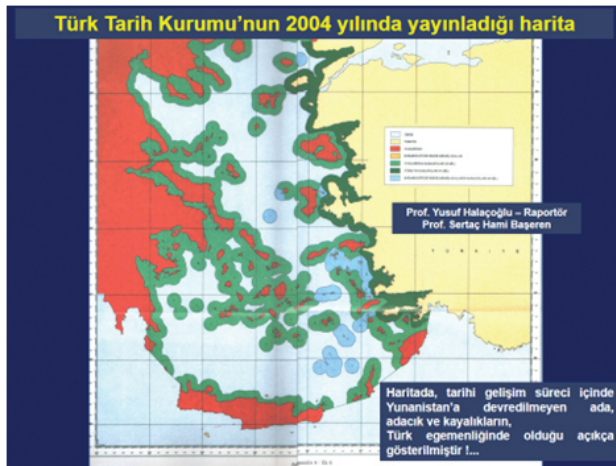

Lozan Antlaşması'nın 46 -57. Maddeleri gereği Osmanlı Genel Borçları, Osmanlı Devleti'nden ada

İşgal altında olan Türk adalarının, 12 Ada'ya bağlı ya da bitişik adalar olduğu iddiaları da doğru değildir. Eşek Adası'nın Batnoz Adası'na olan mesafesi 18 mil, Lipso Adası'na olan mesafesi 12 mildir. Bulamaç Adası'nın Lipso Adası'na olan mesafesi 14 mil, İleriye Adası'na olan mesafesi 13 mildir. İşgal altında olan adaların en küçüğü İstanbul'daki Büyükada büyüklüğünde olup bir kısmı da Büyükada'nın 3-5 mili büyüklüktedir. Görüldüğü üzere işgal altında olan adalarımız 12 Ada'ya bağlı ya da bitişik adacık değildir.

Türk Tarih Kurumu tarafından 2004 yılında yayınlanan bir haritada, tarihi gelişim süreci içinde Yunanistan'a devredilmeyen ada, adacık ve kayalıkların Türk Egemenliğinde olduğu görülmektedir.

Genelkurmay Başkanlığı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, M.S.B. Harita Genel Komutanlığı ve Dışişleri Bakanlığı'ndaki milli haritalarda da işgal altında

olan 18 Ada ve 1 Kayalığın Türkiye Cumhuriyeti'ne ait olduğu gösterilmektedir.

Eski Milli Savunma Bakanı Sn. Barlas Doğu'nun imzasıyla AB Türkiye Delegasyonu, AB Frontex Ajansı ve Letonya Büyükelçiliği'ne 10 Mart 2015'de gönderilen bir mektupta, Aydın Eşek Adası'nın Yunan işgali altında olduğu belirtilerek adada görevli olan AB Frontex-Letonya Sahil Güvenlik Botlarının geri çekilmesi talep edilmiş, AB Delegasyonu mektuba resmi cevap vermemiş, ancak Temmuz 2015 itibarıyla Aydın Eşek Adası'ndaki FRONTEX Sahil Güvenlik Botlarını geri çekmiştir. Böylece AB'de işgali kabul etmiştir.

Yunanistan, işgal ettiği 18 Türk Adası ve 1 Türk Kayalığındaki Yunan ve Bizans bayraklarını derhal indirmeli, Türk topraklarındaki Yunan askerlerini ve sivil vatandaşlarını geri çekerek adaları ve kayalığı Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne teslim etmelidir.

Kaynakça

(1) KONGAR, Emre, *Tarihimizle Yüzleşmek, Remzi Kitabevi, Mayıs 2006, S. 74,75.*

(2) BÖLÜKBAŞI, Deniz, *TURKEY AND GREECE, THE AGEAN DISPUTES, Cavendish Yayınları, Londra, 2004, S. 887-889, 893,894.*

(3) BÖLÜKBAŞI, Deniz, *TURKEY AND GREECE, THE AGEAN DISPUTES, Cavendish Yayınları, Londra, 2004, S. 900.*

*Em. P. Kur. Alb.

Milli Savunma Bakanlığı

eski Genel Sekreteri

TESUD Çankaya Şb. Üyesi

TESSAM Bilim Kurulu Üyesi